

Vzpomínky na Jaroslava Pospíšila

Jaroslav Polášek a Emil Vlasák

Až nyní – při sestavování alba českých studiářů (2010-2014) – jsme po téměř detektivním úsilí zjistili, že před více než čtyřmi lety zemřel **Jaroslav Pospíšil**. Měli jsme již delší dobu nejasné tušení, že nejspíš už nebude mezi živými. JP: „Každoročně jsem mu posílal emailem novoročenku, ale od roku 2014 se mi vracela jako nedoručitelná.“ Naposledy jsme ho viděli na zádušní mši za Maria Matouše (16. června 2013). Protože Pospíšil neměl žádné blízké příbuzné (umřel jako starý mládelec) a postupně se znepřátelil s většinou šachistů, bylo velmi obtížné ověřit naši předtuchu. Datum úmrtí 8.10.2013 máme nakonec potvrzeno ze dvou zdrojů: od sdružení nájemníků domu, ve kterém Pospíšil bydlel, a jako datum výmazu jeho živnostenského oprávnění z živnostenského rejstříku.

Jaroslav Pospíšil (5.5.1934 – 8.10.2013) vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy s titulem PhDr. Po skončení školy pracoval ve Vojenském historickém ústavu, odkud odchází v roce 1977, aby nemusel podepsat Antichartu. Zůstává na volné noze a žije se jako vyhledávaný průvodce zahraničních turistů s dobrým jazykovým vybavením a výbornou znalostí historických památek. Po roce 1989 se pokusil vrátit k oboru sérií článků v obnoveném časopisu Reportér, ale vzhledem ke kontroverznímu stylu nebyly texty dobře přijaty. Pospíšil žil velmi skromně, zůstal svobodný a ušetřené peníze investoval do zahraničních cest za historickými památkami a do muzeí.

Jako každý dobrý studiář začínal Pospíšil praktickým šachem. Byl účastníkem legendární dorostenecké Chocně 1952, kde ze 60 účastníků postoupil do finále mezi 12 nejlepších a jeho závěrečná partie s J. Maršálkem rozhodovala o vítězi turnaje. Už tehdy se do kolektivů příliš nezapojil, raději se hrabal v pěšcových koncovkách. To už měl otřesně originální studie, prvotina vyšla ve Svobodném slově 1950. K pěšcovkám se dostal pod vlivem článků F. Dedrleho v Československém šachu 1948-50. Jako další zdroj inspirace uváděl Moravce, Mandlera a Grigorjeva. V roce 1952 získal první cenu v Československém šachu za pěšcovou koncovku, která byla následně často reprodukována a později se dostala do učebnic – viz 2.

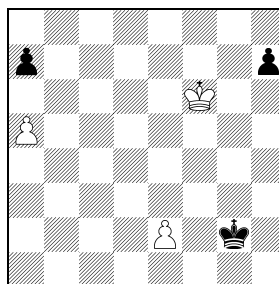
V letech 1953-55 se účastnil schůzek studiářů, kam docházel Jindřich Fritz, Emil Richter nebo Břetislav Soukup-Bardon. Richterovi velmi pomohl s přípravou známé knihy Šachové končící hry (1958), která pojednává o pěšcových koncovkách. Po smrti Jindřicha Fritze a Vladimíra Pachmana v roce 1984 se Pospíšil ujímá organizace studiového života. Vede studiovou rubriku v Československém šachu (1984-1988), rozhoduje velký mezinárodní turnaj Fritz a Pachman MT a pořádá schůzky skladatelů, kde se běžně scházeli Husák, Matouš, Macek, Polášek, Pavlovský a Vlasák. Po sametové revoluci se několika schůzek zúčastnil i Luděk Pachman.

Od roku 2000 spolu s Evženem Pavlovským založili a provozovali webovou stránku „Rakousko-Uherský šach“ věnované šachové studii. V roce 2003 uspořádali mezinárodní turnaj Pavlovský a Pospíšil 70JT. Zde se Pospíšil pokusil uvést do praxe svůj nápad, že by se i ve studii mělo aplikovat 50tahové pravidlo, to však neprošlo přes Kodex.

Jako autor byl Pospíšil aktivní do posledních let, ještě v letech 2010-13 publikoval přes 20 studií. Celkem najdeme v HHdbV přes 190 studií, i když mnohé jsou i několiokrát opravované verze. Za studie získal kolem 60 vyznamenání a pět se dostalo i do Alba FIDE (8,35 bodů). Horší to bylo, bohužel, se společenskou stránkou. Pospíšil nejdříve přerušil styky s úloháři, protože jiné typy skladeb neuznával a dával to dost nevybíravě najevo. Poté se z nejrůznějších důvodů rozešel i se studiáři. Pospíšil měl šťouravou a kritickou povahu a často používal ne zcela férové argumenty. Mnohdy to však bylo přínosem, protože nás nutil promýšlet a lépe si uvědomovat podstatu věci.

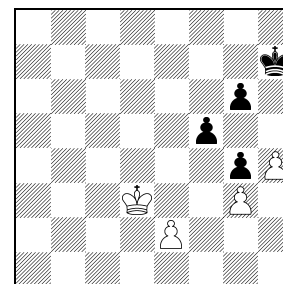
V relativně krátkém článku nelze samozřejmě obsáhnout jeho bohatou celoživotní tvorbu. Proto zájemce odkazujeme i na články k jeho narozeninám: Čs. šach 5/1994, str. 140 (60 let), Čs. šach 7/2004, str. 191 (70 let), Šachová Skladba 84 (VII/2004) str. 1906 (70 let). V Čs. šachu 7/2014 (str. 193) dokonce vyšel článek k jeho osmdesátinám, ale to byl jubilant už skoro rok po smrti...

Jaroslav Pospíšil
Čs. 1956, 2. č. uzn.

1 bílý vyhraje

Jaroslav Pospíšil
Čs. 1952, 1. cena

2 bílý vyhraje

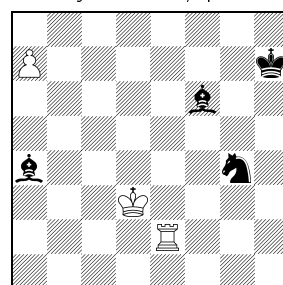
1 Zkuste nejprve vyřešit méně známou pěšcovku, k výhře vede jen úzká cesta. Řešení naleznete na našem webu www.sach.cz v sekci studie.

2 **1.e3!** Zdálnivě přirozené **1.Kd4?** vázne na studiovém **1...f4!** 2.gxf4 Kh6 3.Ke3 Kh5 4.Kf2 Kxh4 5.e4 g3+ 6.Kg2 Kg4 7.e5 Kf5 8.Kxg3 g5 9.fxg5 Kxg5 s remízou. Teď se nehodí **1...g5** pro 2.hxg5 Kg6 3.Kd4 Kh5 4.Kd5 Kg6 5.Ke6 Kxg5 6.Kf7. **a) 1...Kg7 2.Kd4(c4) Kf6 3.Kd5** Nelze **3.e4? fxe4 4.Kxe4 g5 5.h5 Ke6!** s remízou. **a1) 3...Kf7 4.Ke5 Ke7 5.e4 fxe4 6.Kxe4 Kf6 7.Kf4 Kg7 8.Kxg4 Kh6 9.Kf3!** **g5** (9...Kh5 10.Kf4 Kh6 11.Kg4) **10.Kg4 gxh4 11.Kxh4; a2) 3...Ke7 4.Ke5 Kf7 5.e4!** Černý se snaží o patové zakuklení, které však bílý překazí. **6.hxg5! fxe4 7.Kxe4 Kg6 8.Kf4 Kh5! 9.g6!** (9.Kf5? pat) **9...Kh6! 10.Kf5! Kg7 11.Kg5** s dalším **12.Kxg4**. **b) 1...Kh6 2.Kd4(c4) Kh5 3.Kd5!** Po **3.Ke5? g5!** 4.hxg5 Kxg5 by byl bílý v zugzwangu. **3...Kh6 4.Ke6(d6) Kh5 5.Ke7!?** Podivuhodný tah. Po **5.Kf7(f6)? f4!** by se černý zachránil patem **6.fxf4 g5 7.h(f)xg5 pat. 5...Kh6 6.Kf8** K ničemu nevede **6.Kf7?**, po **6...Kh7 7.Ke6 Kh6 8.Kf6 Kh5** se bílý musí tahem **9.Ke7!** vrátit do výchozí pozice. **6...Kh5 7.Kg8!** Opět nelze **7.Kg7?** pro známé **7...f4!** **7...Kh6 8.Kh8! Kh5 9.Kh7!** Zdá se, že studie skončí známým patem, ale právě zde tato kombinace vázne: **b1) 9...f4 10.exf4 g5 11.f5! gxh4 12.f6 hxg3 13.f7 g2 14.f8d g1d 15.Dh6 mat;** Po **b2) 9...g5 10.hxg5 f4** vynutí bílý vyhranou dámskou koncovku **11.gxf4! g3 12.g6 g2 13.g7 g1d 14.g8d** Všimněte si, jak se bílý vymaní z hrozícího věčného šachu. Pospíšil zanalyzoval bez pomoci databází už v roce 1952 tuto koncovku správně. **14...Db1+ 15.Kh8 Da1+ 16.Dg7 Da8+ 17.Kh7 De4+ 18.Kg8 Da8+ 19.Df8 Dg2+ 20.Kh8 Db2+ 21.Dg7 Db8+ 22.Kh7 Db1+ 23.Kg8 Db8+ 24.Df8** a vyhraje.

3 Pospíšil se léta zabýval syntézou pozíčních remíz. V roce 1955 získal 1. cenu (Čs. šach) za syntézu remíz Karstedta (JSxD) a Lolliho (SSxD). V roce 1967 se mu podařilo přidat ke schématu třetí remízu Lolliho (SXVp), opět s ní získal v Čs. šachu nejvyšší vyznamenání. Bohužel obě studie nepřežily EGTB test. Základní problém spočíval v tom, že Lolliho pevnost (Kg7 Sg6 Sf6 proti D) není možné posouvat do stran, jak se dlouho předpokládalo (Čs. šach 8 a 11/1995). Nakonec Pospíšil v téměř 75 letech začal používat počítač a s jeho pomocí našel korektní vyjádření svých myšlenek. I když v principu jen „uřízl“ kus své studie z roku 1967 a změnil barvy a výzvu, výsledek je neobyčejně působivý. **1.Vh2+!** Okamžitá proměna **1.a8D?** vede k remíze Karstedta po **1...Sb5+ 2.Kd2 Sxe2 3.Kxe2** Je5, podobně dopadne i **1.Ve6? Sc6! 2.Vxc6 Je5+ 3.Ke4 Jxc6 4.a8D** Je5. **1...Jxh2 2.a8D Sb5+!** Klíčová varianta pro pochopení skladby je **2...Jg4!?** **3.De4+!!**. Bílý tím zabránil oběma pozíčním remízám, protože černý Lolliho pozice nedosáhne. Podobně vyhraje dáma na černé figury po **2...Sb3 3.Db7+ Sg7 4.De4+!** (**4.Dxb3 Jg4**) **4...Kg8 5.De8+ Kh7** (**5...Sf8 6.Dh5 Jf1 7.De2 Jg3** (**7...Sa4 8.Da2+**) **8.Dg4+ Sg7 9.Dxg3**) **6.Dh5+ Kg8 7.Dxh2** nebo **4...Kh6 5.Dh4+ 3.Kc2!!** Na jiném poli král

Jaroslav Pospíšil

Moderný šach 2009, spec. cena

3 bílý vyhraje

buď překazí dámě (**3.Ke4? Jg4!** a nelze **4.De4+**) nebo jde pod koňský šach **3.Ke3? Jg4+**. Malou studii ve studii je **3.Kd2!?** Se8!! **4. Dxe8 Jf3+**, ale ne **3...Jf1+? 4.Ke1 Sd3 5.Db7+ Kg6 6.Dc6!** **3...Kh6!** Ustupuje ze šachu **De4**, který hraje v mnohých variantách klíčovou roli. Ostatní možnosti jsou slabé: **3...Jg4 4.De4+**, **3...Sg7 4.Dh1 Se5 5.De4** nebo konečně **3...Kg6 4.Dg2+**. **4.Df8+!** Ale ne **4.Dh1!?** Se8!! (nebo **4...Sa4+ 5.Kb1 Se8!!**) **5.Dxh2+ Kg7** s Lolliho remízou. Špatně by také bylo **4.Db8!?** Jf3! (ale ne **4...Jg4? 5.Dxb5 Je5 6.Db6!**). **4...Kg6!** **4...Sg7? 5.Dd6+ 6.Dxh2, 4...Kg5? 5.Dc5+ 6.Dxb5. 5.Dg8+ Kh6!** Nebo **5...Sg7 6.De6+ Sf6 7.De4+ Kh6 8.Df4+ Kg7 9.Dc7+ (9.Dg3+) 9...Kg6 10.Dxh2 (10.Dg3+).** **6.De6! Kg7!** (**6...Kg6 7.De4+ Kh6 8.Df4+**) Černý prošel minovým polem a najednou není jasně, jak pokračovat v útoku. **7.De4!!** Tímto krásným tichým tahem studie vrcholí. Dáma musí kontrolovat klíčová pole e8 a f3, aby zabránila pozíčním remízám. **7...Jf3!** Nejlepší šance, zcela slabé je **7...Sf1 8.Df4** a **7...Sd7 8.Db7. 8.Db7+!!** Poslední jemnost, obrázek **8.Dxf3??** Se8! jsme už viděli několikrát. **8...Kg6 9.Dxf3** a bílý vyhraje. Pokračování na další straně

Česká republika a Slovenská republika

20.4., 4.5., 18.5. Praha – Sudý pátek, 9 kol, tempo 2x5 min. nebo 2x3 min. s bonifikací 2 s. za tah. KA: Ing. Pavel Kopta, koptap@seznam.cz, mobil 604 146 385.

21.4., 19.5. Praha – 8. ročník PORG Open, turnaje pro děti a mládež, 7 kol, 2x12 min. + 5 s, turnaj A pro registrované, zápočet na Elo FIDE v rapidu, turnaj B pro děti do 12 let a neregistrované, poháry, diplomy, medaile, drobné ceny pro všechny. KA: Růžena Příbylová, mobil 777 071 192, e-mail sach.porg@gmail.com

21.4. Vrané nad Vltavou – Zvolský rapid Šachy.biz, 9 kol, 2x20 min., finanční cena pro absolutního vítěze 3000 Kč, dále věcné ceny v celkové výši 25 000 Kč, přihlášky do 18.4. KA: e-mail sachy@skzvole.cz

21.4. Bohuslavice – 33. ročník Bohuslavice Open, 9 kol, 13 min. + 2 s/t. KA: e-mail kriebel@volny.cz

21.4. Šternberk – 2. ročník Stříbrná šternberská věž, 9 kol, 2x15 minut. KA: e-mail spekus@seznam.cz

21.4. Napajedla – turnaj mládeže. KA: e-mail lkolomaznik@seznam.cz

21.–22.4. Znojmo – 22. ročník turnaje Znojemská královna, Znojemská královnička, Memoriál Jana Turka, 9 kol. KA: Josef Lahodný, e-mail jlahodny@gmail.com, www.znojemskakralovna.cz

21.4.–28.4. Tatalandia – Mistrovství SR dětí a mládeže. KA: e-mail juraj.ivan@stonline.sk

26.4.–1.5. Karlovy Vary – 17. ročník Open Karlovy Vary, 8 kol, 90 min. + 30 s/t. KA: e-mail lorenc.t@seznam.cz

27.4.–2.5. Bratislava – Open Slovan, Mistrovství BA kraje, 9 kol, 90 min. + 30 s/t. KA: e-mail munklubo@gmail.com

28.4. Velký Cetín – 4. ročník Open Cetín, 9 kol, 2x15 minut. KA: e-mail opencetin@gmail.com

29.4. Bratislava – O pohár starosty Ružinova, turnaj pro mládež. KA: e-mail sachovaakademia@gmail.com

3.5.–8.5. Janské Lázně – 17. KPJ KHŠS, 2 turnaje. KA: e-mail jarda.smid@atlas.cz

5.5., 10.6. Praha – Velká cena ŠK Dopravní podnik, turnaje v blesku a rapidu, cenový fond 5000 Kč. KA: Růžena Příbylová, e-mail ruzena.pribylova@gmail.com, www.skdp.cz

5.5. Liptovský Mikuláš – Talent, turnaje mládeže. KA: Karol Pekár, e-mail pekar@chess.sk

5.5. Bratislava – Memoriál Tadeuša Němca, 9 kol, 2x15 min. KA: e-mail munklubo@gmail.com

5.5. České Budějovice – 2. ročník O pohár předsedy SK Royal, 7 kol, 2x20 min. KA: e-mail frantisek.benisek@email.cz

5.5.–8.5. Lubovniánské kúpele – Chess festival 2018, 60 min. + 30 s/t., 7 kol. KA: e-mail prvasachova@gmail.com

8.5. Hlinsko – 19. ročník O pohár města, bleskový turnaj. KA: e-mail slavomil.dvorak@seznam.cz

8.5., 12.6. Brno – Druhé úterý, turnaj mládeže. KA: Miroslav Hurta, e-mail mhurta@volny.cz

8.5. Skalica – Šachový festival dětí a mládeže. KA: e-mail harastova09@gmail.com

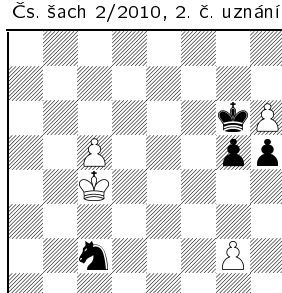
11.5.–13.5. Topolčany – Mistrovství SR družstev mladších žáků (11.5.), Mistrovství SR mládeže (12.5.), Mistrovství SR družstev starších žáků (13.5.). KA: e-mail riabov@chess.sk

12.5. Nedakonice – 10. ročník Memoriálu V. Hory, turnaj mládeže. KA: e-mail volcik@tradic.cz

12.5. Ořeňov – 5. ročník Pavelka Elektro Cup, 11 kol, 2x10 min. KA: e-mail kubbat@seznam.cz

Polášek, Hlinka a Campioli podle Pospíšila

Čs. šach 2/2010, 2. č. uznání

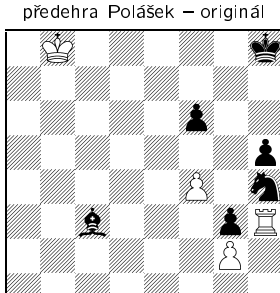

4 bílý remizuje

Jaroslav Pospíšil

Čs. šach 10/2010

předehra Polášek – originál

5 č. táhne, bílý remizuje

4 1.c6! (1.Kc3?! Je3! 2.Kd4 Jf5+ 3.Ke5 Jxh6! 4.c6 Jf5! 5.c7 Je7 +-) 1...Je3+ 2.Kd4! Nyní bílý neustálým napadáním získá jezdece (2.Kc5?! Jf5 3.c7 Je7 +-). 2...Jf5+ 3.Ke5! Je7! Správná volba úvodníku již neumožňuje černému 3...Jxh6?? pro 4.c7 +- 4.Kd6! Jc8+ 5.Kc7 Ja7 6.Kb6 Jc8+ 7.Kc7 Je7 8.Kd6 Jxc6 9.Kxc6 Kxh6 Původní nekorektní Pospíšilova studie (Čs. šach 1957) začínala v pozici bKc6→d7 cKh6→h7, kde ale černý nesmí dostat do nevýhody tahu a současně musí kontrolovat po-

OSTRAVSKÝ KONÍK

MEZINÁRODNÍ ŠACHOVÝ FESTIVAL

OSTRAVA 28.4. – 6.5.2018

www.ostravskykonik.cz

4 hlavní turnaje – otevřené turnaje se zápočtem na ELO FIDE švýcarský systém na 9 kol

Mistrovství ČR mužů – pro hráče s FIDE ELO >= 2200 garantovaný cenový fond 168.000 Kč, 1. cena 50.000 Kč

FIDE open „A“ – pro hráče s FIDE ELO > 1900
FIDE open „B“ – pro hráče s FIDE ELO < 2000
FIDE open „C“ – pro hráče s FIDE ELO < 1000

u každého z FIDE open turnajů garantovaný cenový fond 37.500 Kč, 1. cena vždy 10.000 Kč

Turnaj v holanďanech, dětský, bleskový turnaj, simultánní turné IM Lukáše Klímy.

Vybrané partie budou živě komentovány IM Klímy.

Blíží informace: ředitel festivalu Marek Jelínek, tel.: 603 525 566, e-mail: marek@ostravskykonik.cz

12.5. Pezinok – 12. Memoriál R. Rétiho, 9 kol, 2x15 min. KA: e-mail reti.pezinok@gmail.com

12.5. Teplice – 28. Memoriál A. Drvoty, 9 kol, 15 min. + 5 s/t. KA: e-mail radek.bayer@seznam.cz

13.5. Hošťalková – Memoriál J. Kováře, 9 kol, 13 min. + 2 s/t. KA: e-mail sachy.hostalkova@seznam.cz

13.5. Topolčany – MSR družstev starších žáků. KA: e-mail mládež.riabov@chess.sk

19.5. Sázava – O pohár města Sázava, bleskový turnaj, 2x5 min., 13 kol, cenový fond 11 000 Kč, 1. cena 3000 Kč, přihlášky do 10.5. KA: Jaroslav Reháček, e-mail slavarehabek@seznam.cz

19.5. Praha – 34. ročník mezinárodního turnaje Smíchovský soudek, 4denní družstva v bleskovém šachu. KA: ŠK Smíchov, e-mail jave9@seznam.cz, http://www.sksmichov.wz.cz/

19.5. Praha – Kobylický rapid, švýcarský systém, 6 kol, tempo 2x15 min. s bonifikací 5 s. za tah. KA: Ing. Pavel Kopta, e-mail koptap@seznam.cz, mobil 604 146 385.

stup pěšce h. Tyto dvě podmínky nespĺňuje 10.Kd6? h4! 11.Ke5 Kg6! vzájemný zugzwang 12.Ke4 Kf6! 13.Ke3 Ke5! 14.Kf3 Kf5! 15.Ke3 Kg4! 16.Kf2 h3 +- 10...Kg6! 11.Ke6! (11.Ke5? h4! VZ; 11.Ke4? Kf6 12.Kf3 Ke5 13.Ke3 Kf5 14.Kf3 h4 VZ +-) 11...h4 12.Ke5 Kh5 13.Kf5 g4 14.Ke4! (14.Kf4? g3 VZ 15.Kf3 Kg5 16.Ke2 h3 17.gxh3 Kh4 18.Kf1 Kxh3 19.Kg1 g2 +-) 14...Kg5 (14...g3 15.Kf4!) 15.Ke3 g3 16.Kf3! (16.Ke2? h3! 17.gxh3 Kh4 18.Kf1 Kxh3 19.Kg1 g2 +-) 16...Kf5 (16...Kh5 17.Kf4! zugzwang) 17.Ke2! Kg4 18.Kf1 h3 19.Kg1 h2+ 20.Kh1 =.

Rozhodčí Stanislav Nosek chtěl studii původně ocenit výše, chyběl k tomu však souhlas Pospíšila se spoluautorstvím, v rozsudku píše: „Po přehledném úvodníku studie kulminuje učebnicovým tahem 10.Kd5!! a po echovém 11.Ke6! splyne s pozicí původního zpravitel závěru. Škoda, že i tento autor se na této kolektivní opravě nepodílel (studii nelze hodnotit jako celek).“ Připisujeme Pospíšila alespoň dodatečně, se spoluautorstvím by zřejmě souhlasil. Zhruba půl roku po naší studii totiž otiskl svou rozehrávku – také mimo rámec pěšcovky. JP: „Ta ale začínala s králem v šachu, proto jsem dokomponoval krátkou předehru.“

5 Černý nezabrání ztrátě jedné ze svých figur, nachází však skrytou protihru. 1...Jg6! 2.Vxg3 Sd2! 3.Vxg6 Sxf4+ V této pozici Pospíšil studii publikoval. Po svůdném 4.Kc8?! Sg5 5.Kd7 Kh7 6.Vxg5 fvg5 7.Ke6 Kg6! by byl bílý v zugzwangu. 4.Kb7 Sg5 A bílá věž je chycena. 5.Kc6 Kh7 6.Vxg5 Po 6.Vxf6? Sxf6 7.Kd5 Kg6 se bílý král nedostane do spásného rohu: 8.Ke4 Kg5 9.Kf3 Kh4 10.Kf2 Sd4+ 11.Kf3 Se3 a černý vyhraje. 6...fxg5 Další řešení už známe z 4. 7.Kd5! Kg6 8.Ke6!